

**25-MAVZU:
NAFAS OLISHNIN G
BOSHQARILISHI,NAFAS
OLISHORGANLARIKASALLARI.**

O'QITUVCHI:TESHAYEVA MOHINUR SAYFULLO QIZI

REJA:

- 1.NAFAS OLISHNING NERV BOSHQARILISHI.
- 2.NAFAS OLISHNING GUMORAL BOSHQARILISHI.
- 3.NAFAS OLISH ORGANLARI KASALLIKLARI.
- 4.O'PKA SILI.
- 5.ALLERGIYA KASALLIKLARI.
- 6.CHEKISHNING NAFAS OLISH ORGANLARIGA TA'SIRI.

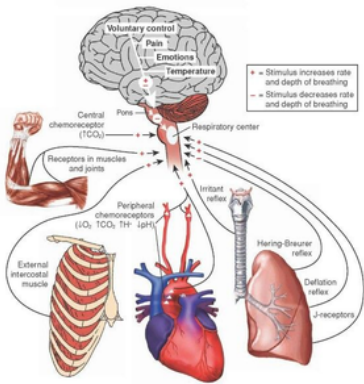

Nafas olishning nerv boshqarilishi. Nafas olish va nafas chiqarish harakatlarini bosh miyaning uzunchoq miya bo'limida joylashgan nafas olish markazi boshqarib turadi. Nafas olish markazida muntazam hosil bo'lib turadigan nerv impulslari nervlar orqali nafas olish muskullariga boradi. Muskullar qisqarishi hisobiga ko'krak qafasi kengayib, nafas olish yoki nafas chiqarish sodir bo'ladi.

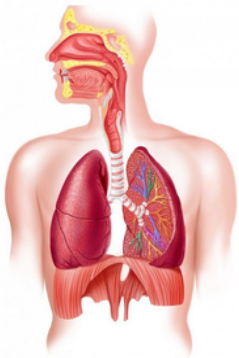
Odam o'z ixtiyoriga ko'ra nafas olish harakatlari tezligi va chuqurligini o'zgartishi, ya'ni nafas olishni tezlashtirishi yoki sekinlashtirishi, nafas olishni to'xtatib turishi, chuqurlashtirishi yoki yuza nafas olishi mumkin. Nafas olish va nafas chiqarish harakatlarining ixtiyoriy boshqarilishi bosh miya katta yarimsharlarining po'stloq qismi bilan bog'liq.

Nafas olish uzunchoq miyada joylashgan nerv markazi tomonidan ham boshqarib turiladi. Bu markazning hujayralari undan oqib o'tadigan qondagi karbonat anhidrid miqdoriga o'ta sezgir bo'ladi. Shu sababdan yaxshi shamollatib turilmagan xonada o'tirgan kishida nafas olish chastotasi tezligi 2 baravar va hatto undan ham ko'proq oshib ketishi mumkin. Chun ki bino ichidagi havoda karbonat anhidrid gazining ortishi qonda ham bu gaz miqdorining ortishiga olib keladi. Bunday qon nafas olish markazidan oqib o'tayotganida undagi karbonat anhidrid ta'sirida markaziy nerv hujayralarida qo'zg'alish sodir bo'ladi. Nerv impulslari muskullarga borib, nafas olish tezligini oshiradi va nafas olishni chuqurlashtiradi. Bu hoi karbonat anhidrid gazining qondan chiqarib tashlanishiga imkon beradi. Nafas olish reflekslari nerv yoyi nafas olish markazi orqali o'tadi. Organizmning fiziologik holati jismoniy ish, uyqu, tana haroratining o'zgarishi bilan nafas olish tezligi va chuqurligi reflektor tarzda o'zgarib turadi. Eng sodda nafas olish reflekslariga misol qilib yo'talish va aksirishni ko'rsatish mumkin. Burunga chang yoki o'tkir hidli moddalar tushganida burun bo'shlig'i shilliq pardasida joylashgan retseptorlarda hosil bo'lgan nerv impulslari nafas olish markaziga va undan nafas chiqarish muskullariga uzatiladi. Muskullar kuchli qisqarib, ko'krak qafasi keskin siqilishi tufayli havo o'pkadan burun teshiklari orqali otilib chiqadi. Natijada himoya refleksi, ya'ni aksirish sodir bo'ladi. Aksirganda burun bo'shlig'iga tushib qolgan zarrachalar chiqib ketadi. Tumov bo'lganda ham burun bo'shlig'ida to'planib qolgan shilimshiq aksirish refleksini paydo qiladi.

Yo'talish nafas yo'lining quyi qismlari hiqildoq, kekirdak, bronxlardagi retseptorlarda paydo boladigan qo'zg'alishlar bilan bogliq.

NAFAS OLIHNING GUMORAL BOSHQARILISHI.
YAXSHI SHAMOLLATILMAGAN XONADA
O'TIRGAN YOKI JISMONIY MEHNAT QILAYOTGAN
ODAM QONIDA KARBONAT ANGIDRID MIQDORI
ORTADI. KARBONAT ANGIDRID TA'SIRIDA NAFAS
OLISH MARKAZIDA QO'ZG'ALISHLAR KUCHAYADI.
QO'ZG'ALISHLAR NERVLAR ORQALI NAFAS OLIH
MUSKULLARIGA TARQALIB, NAFAS OLIHNI
TEZLASHTIRADI VA CHUQURLASHTIRADI.

NAFAS OLI SH ORGANLARI KASALLIKLARI. NAFAS OLINADIGAN HAVODA CHANG ZARRALARI BILAN BIRGA KASALLIK TUG'DIRADIGAN MIKROORGANIZMLAR MAVJUD. ULAR NAFAS OLI SH YOLLARI SHILLIQ PARDASIDA TEZ KO'PAYIB, RINIT, GRIPP, ANGINA, DIFTERIYA, O'PKA SILI KABI INFEKSIYALI KASALLIKLARGA SABAB BOHISHI MUMKIN.

RINIT - BURUN SHILLIQ PARDASI YALLIG'LANISHI KENG TARQALGAN. BEMORNING BURNIDAN SUV OQADI, BURNI ORQALI NAFAS OLI SHI QIYINLASHIB, TEZ-TEZ AKSA URADI.

GRIPP KASALLIGINI VIRUSLAR PAYDO QILADI. GRIPP VIRUSI BEMORNING BURNIDAN OQIB TURADIGAN SHILLIQ MODDADA, YO'TALGAMDA AJRALIB CHI QADIGAN BALG'AMI VA TUPUGIDA BO'LADI. BEMOR AKSIRGANIDA VA YO'TALGANIDA KO'ZGA KO'RINMAS MILLIONLAB TOMCHI 78ZARRALARI HAVOGA TARQALADI. INFEKSIYA HAVO ORQALI SOG'LOM ODAM NAFAS YO'LLARIGA TUSHGANIDA GRIPP YUQISHI MUMKIN.

GRIPP JUDA TEZ TARQALADIGAN TOMCHI INFEKSIYALI KASALLIK HISOBLANADI. SHU SABABDAN KASAL ODAMNING ISHGA BORISHI, ODAMLAR TO'PLANADIGAN JOYLAR, KORXONALAR, O'QUV MUASSASALARIDA BO'LISHI VA MASHG'ULOTLARDA QATNASHISHIGA RUXSAT ETILMAYDI. GRIPP BILAN KASALLANGAN ODAM BOSHQALAR BILAN GAPLASHGANIDA OG'ZI VA BURNINI TO'RT QAVAT DOKADAN TIKILGAN BOG'ICH BILAN YOPIB OLI SHI KERAK.

RESPIRATORY DISORDERS

Pneumothorax

Pneumothorax

Air in the pleural space causing lung collapse

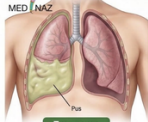
Hemothorax

Hemothorax

Accumulation of blood in the pleural space

MED NAZ

Empyema

Collection of pus in the pleural space

Pleural Effusion

Accumulation of fluid in the pleural space

Respiratory Disorders

Pneumothorax

Air in the pleural space causing lung collapse

Hemothorax

Accumulation of blood in the pleural space

Empyema

Collection of pus in the pleural space

Pleural Effusion

Accumulation of fluid in the pleural space

CHEKISHNING NAFAS OLISH ORGANLARIGA TA'SIRI. TAMAKI TUTUNI TARKIBIDA NIKOTIN, IS GAZI, SINIL, SIONID KISLOTA, BENZOPIREN, QURUM KABI ORGANIZM UCHUN JUDA ZARARLI UCH MINGDAN ORTIQ ZAHARLI MODDALAR BOR. CHEKISHDA BU MODDALAR OG'IZ BO'SHLIG'I, NAFAS YO'LLARI VA O'PKA ALVEOLALARI SHILLIQ PARDASIGA O'TIB, ULARNI YALLIG'LANTIRADI (50-RASM). NATIJADA SHILLIQ PARDA HIMOYA FUNKSIYASI PASAYADI, O'PKA ALVEOLALARI VA QON TOMIRLARI ELASTIKLIGI KAMAYISHI VA O'PKANING HAJMI KICHRAYISHI TUFAYLI QONNING HARAKATLANISHI QIYINLASHADI. BIMDAN TASHQARI, TUTUN TARKIBIDAGI IS GAZI GEMOGLOBIN BILAN BIRIKIB, QONNING KISLOROD TASHISHIGA TO'SQINLIK QILADI.

TAMAKI TARKIBIDAGI MODDALAR SARATON KASALLIGINI PAYDO QILISHI ANIQLANGAN. JAHON SOG'LIQNI SAQLASH TASHKILOTI MA'LUMOTLARIGA QARAGANDA HAX YILI YER YUZI AHOLISIDAN 2,5 MILLIONGA YAQINI CHEKISH TUFAYLI HAYOTDAN KO'Z YUMADI.

50-rasm. Chekmaydigan (chapda) va chekuvchi (o'ngda) odam o'pkasi.

E'TIBOR UCHUN
TASHAKKUR!